

# Krigens love er i kraft



Juridisk er det gamle begreb »krig eller andre ekstraordinære forhold« blevet udvidet, så det dækker nutidens deltagelse i »væbnede konflikter« i fjerne stater.

© Ivanna Rahm

Skiftende danske regeringer nægter fortsat at give et klart svar på, om Danmark er i krig. Spørgsmålet er vigtigt, da en krigstilstand automatisk giver mulighed for en lang række af undtagelsesbestemmelser.

## DANMARK I KRIG

af Tom Vilmer Paamand, journalist og fredslobbyist. Redaktør af hjemmesiden fred.dk, hvor denne artikel er hentet fra.

Om Danmark er i krig, er underligt nok et uafklaret spørgsmål, som skiftende danske regeringer fortsat nægter klart at besvare.

Spørgsmålet har mere end akademisk interesse, da en eventuel krigstilstand automatisk giver mulighed for den lange række af undtagelsesbestemmelser, som krydrer dansk lovgivning - og som vel at mærke har været i brug ved flere aktuelle lejligheder.

For eksempel er følgende huller i retssikkerheden mulige:

\* Overvågning uden retskendelse af tele-

fon samtaler, post og anden kommunikation.\* Forhøjede strafferammer for visse overtrædelser af militær straffelov, såsom mytteri.\* Indgrib i de fleste af menneskerettighederne.

Samt forbud mod disse og andre handlinger:

\* Svækkelse af den danske stats eller dens forbundsfællers kampdygtighed.\* Tilskyndelser til fjendtlige forholdsregler mod den danske stat.\* Propaganda til fordel for fjendtlige magter, herunder virksomhed som redaktør.\* Utilbørligt erhvervmæssigt samarbejde med fjendtlige krigsmagter.\* Medvirken til at værnepligtige deserterer, eller er ulydige.\* Fjendtligheder mod den danske stat, såsom blokader.

Militæret kalder selv den slags for "krigstidsbestemmelser", og den i beskeden grad bedst kendte og interessante er Forsvarslovens § 17, som bemyndiger forsvarsmini-

steren til uden retskendelse at aflytte al din kommunikation uden retskendelse - men der er mange andre.

Hovedparten af mulighederne nævnt på listen her er indlysende nok ikke i brug for tiden, men det betyder ikke, at ingen af dem er det. Det kan nemlig dokumenteres, at flere af krigstidsbestemmelserne løbende har været aktiveret i nyere tid, og at der er blevet dømt efter dem i danske retssale.

## FORSVARSLovens § 17

Under krig eller andre ekstraordinære forhold kan forsvarsministeren uden retskendelse træffe foranstaltninger som omhandlet i Grundlovens § 72 over for telefonsamtaler, postforsendelser og anden kommunikation.

Juridisk er det gamle begreb "krig eller andre ekstraordinære forhold" blevet udvidet, så det dækker nutidens deltagelse i "væbnede konflikter" i fjerne stater - samt både tiden før og efter. At krigstidsbestemmelserne beviseligt har været aktiveret for nogle danske love viser, at Danmark har befundet sig i den retsmæssige undtagelsestilstand, hvor det også er muligt at udnytte mulighederne i alle tilsvarende paragraffer.

Kun få personer er blevet dømt efter krigstidsbestemmelserne, men deres domme er interessante som dokumentation for Danmarks langvarige retslige undtagelsestilstand, hvis mulige konsekvenser for hele befolkningens retssikkerhed er voldsomme.

De dømte har været nuværende eller tidligere soldater, men også nysgerrige jour-

FORTSÆTTES PÅ NÆSTE SIDE ▶



Da statsminister Helle Thorning-Schmidt her i oktober meddelte, at Danmark skulle deltage i en »operation« i Irak, ville regeringen stadig ikke svare klart på, om Danmark er i krig. De danske F16-fly afgang mod Irak blev således forsinket, da Venstre og de andre borgerlige partier overraskende afkrævede regeringen svar på dette spørgsmål. Det har tidligere udelukkende været Enhedslistens og SF's område.

© Ivanna Rahm

nalister og ansøgere om indfødsret er blevet ramt. Tidsmæssigt strækker de hidtil offentliggjorte tilfælde sig fra 2003 og Irak-krigen, til nutiden og Afghanistan-konflikten. Andre er blot blevet truet med, at den skærpede militære situation indbød til tilsvarende skærpede straffe.

### MILITÆR STRAFFELOV - NU MED LIVSTID FOR CIVILE

I 2005 blev krigstidsbegrebet udvidet yderligere ved ændringer i den militære straffelov. Den slår nu cirkelsluttende fast, at "bestemmelser for væbnet konflikt finder anvendelse, når danske styrker i eller uden for riget er i væbnet konflikt". Og tilføjer meget løst, at "under truende udsigt til væbnet konflikt kan forsvarsministeren offentliggøre meddelelse om, at lovens bestemmelser for væbnet konflikt finder anvendelse". Hvordan ordet "kan" her skal fortolkes, må give fast arbejde til jurister.

Paragrafferne i den militære straffelov er ikke kun lavet for at regulere soldaternes

opførelse, men "kriminaliserer også fjendtlige handlinger rettet mod forsvaret under væbnet konflikt" - altså at civil modstand mod netop det militære system kan blive straffet særlig hårdt. Med de indførte ændringer blev der i særlig grad skruet op for afstraffelsen af civile.

Hvis for eksempel en journalist "røber en militær hemmelighed, hvis afsløring kan skade landets forsvar", kan straffen være fængsel på livstid, hvis handlingen begås "under væbnet konflikt eller under truende udsigt hertil". Dette er ikke bare en juridisk spidsfindighed, for også denne paragraf er der blevet truet med. Men trods alt blev dødsstraf fjernet fra loven allerede i 1978...

"Strafferammen for den person, som har lækket oplysningen om Jægerkorpset, er efter min klare vurdering helt op til livstid", forklarede professor i strafferet Jørn Vestergaard. Det har drejet sig om sager mod folk som de dejligt åbenmundede efterretningsofficerer Anders Kærgaard og Frank Grevil, jægersoldat og forfatter til Jæger-bogen Thomas

Rathsack, samt diverse journalister og embedsmænd.

Om tidligere pressechef i forsvarsministeriet Jacob Winther vurderer Jørn Vestergaard, at "selv om han er civil, vil han blive omfattet af den militære straffelov, såfremt man vurderer, at Irak 2007 var en væbnet konflikt, og så taler vi altså en rigtig grim strafferamme. Der vil givet komme en diskussion, fordi vi var i Irak under FN-mandat. Men jeg har meget svært ved at se, at det ikke skulle være en væbnet konflikt. Ellers giver denne sag heller ikke mening, for det er netop blevet fremhævet, at jægersoldaterne risikerede at blive slået ihjel."

### SYNDEFALD OG TALLERKENVENDINGER

Danmarks skifte til krigsførende nation startede i 1990 under den konservative statsminister Poul Schlüter, der lokkede Socialdemokratiet med på en FN-støttet militær flådeblokade mod Irak under landets invasion af Kuwait. Dette var efter årtiet med Alternativt Sikkerhedspolitisk Flertal var smuldret bort, da Det Radikale Venstre i 1988 realpo-

litisk hoppede med sine mandater over i en borgerlig regering. Så var ballet åbnet, og siden gik socialdemokratisk ledede regeringer i krig på Balkan - med mere.

## **Juridisk er det gamle begreb "krig eller andre ekstraordinære forhold" blevet udvidet, så det dækker nutidens deltagelse i "væbnede konflikter" i fjerne stater.**

Det største syndefald skete med invasionen i Irak i 2003, hvor et spinkelt flertal i Folketinget den 21. marts 2003 stemte for den borgerlige regerings beslutningsforslag (B 118) om "dansk militær deltagelse i en multinational indsats i Irak". Dagen før havde udenrigsministeren forklaret, at når "Danmark deltager i en væbnet konflikt aktiveres hele det folkeretlige kompleks af normer til regulering af væbnede konflikter og beskyttelse af ofrene - uanset konfliktens baggrund. I den aktuelle situation gælder, at deltagere i den militære aktion mod Irak, selvsagt skal overholde de gældende regler for væbnede konflikter. Endvidere gælder, at danske og andre koalitions-kombattanter skal respektere og er beskyttet af Genevekonventionerne."

Lige før selve afstemningen uddybede Forsvarskommandoen lidt modstridende, at Danmark ikke hermed officielt gik i krig med Irak: "Hvis Danmark var i krig, ville der træde en række særlige lovgivninger i kraft, og så ville dagligdagen formentlig se helt anderledes ud for danskerne. I denne situation stiller vi derimod styrker til rådighed for en militær operation i Irak under amerikansk ledelse. Der er stor forskel. Vi går ikke i krig", udtalte Forsvarskommandoens talsmand.

De danske soldaters faglige organisationer var ikke glade for denne udtalelse. I dagene op til afstemningen havde Hærens Konstabel- og Korporalforening og Hovedorganisationen af Officerer i Danmark nemlig efterlyst klarere linjer. Usikkerheden gik på, at soldaterne kunne risikere at ende for en international krigsforbryderdomstol, hvis Danmark deltog i denne krig, der ikke var sanktioneret af FN og Sikkerhedsrådet. Stærkt presset vendte Forsvarsministeriet derfor på en tallerken allerede den 22. marts 2003, altså dagen efter afstemningen, med en fax til Ritzau under overskriften "Danmark er i krig med Saddam Husseins regime". I teksten blev det uddybet, at der havde rådet en "vis usikkerhed om, hvordan man kan betegne det danske militære engagement". Erklæringen skulle overbevise soldaterne om, at krigens almindelige retstilstand dermed var trådt i kraft, så de ikke var i risiko for senere at blive dømt som Illegal Combatants.

Som "tak" for modstanden indskærpede Forsvarsministeriet ved samme lejlighed, at der nu gjaldt forhøjede strafferammer for visse overtrædelser af militær straffelov, såsom mytteri. Disse bestemmelser gælder formelt kun under "væbnet konflikt", hvorfor Danmark altså nu officielt befandt sig i en tilstand af "krig eller andre ekstraordinære forhold". Statsminister Anders Fogh Rasmussen var heller ikke længere i tvivl om tilstanden, og udtalte på et pressemøde efter afstemningen, at "nogle gange er krig nødvendig for at sikre frihed og fred".

### DE JURIDISKE FØLGER AF KRIG

Dagen inden krigserklæringen til Irak i 2003 blev afsendt, skrev Forsvarsministeriet til Forsvarskommandoen om den praktiske an-

vendelse af mulighederne for at straffe soldater, at "det vil være den militære anklagemyndighed, som ved en konkret vurdering i hvert enkelt sag vil overveje, om der er tilstrækkeligt grundlag for at nedlægge påstand om strafforhøjelse eller i øvrigt bringe andre af de særlige krigstidsbestemmelser i anvendelse."

Siden har svaret på om Danmark er "i krig" blafret officielt i vinden, for dette er en oplysning vi som borgere ikke må få. Heller ikke selv om konsekvensen kan være, at aflytning uden retskendelse har været muligt det sidste tiår. Alle spørgsmål bliver henvist til daværende forsvarsminister Søren Gades svar fra januar 2009:

"Begrebet krig anvendes typisk ikke i den folkeretlige terminologi, som Danmark og de fleste øvrige lande anvender om nutidens militære operationer. I stedet tales om, hvorvidt staten deltager eller er part i en væbnet konflikt, herunder om konflikten er international eller ikke-international. Den nærmere vurdering heraf afhænger af en række konkrete forhold. Jeg finder ikke, at der inden for rammerne af en besvarelse af spørgsmål stillet af Folketingets Forsvarsudvalg kan gives oplysninger om anvendelsen af Forsvarslovens § 17, herunder i den konkrete situation."

Det gjorde ingen klogere men dokumenterede blot, at det ikke rager borgerne i Danmark om landet er i krig. En del andre spørgsmåls-formuleringer har været afprøvet, også den helt direkte om Danmarks deltagelse i en væbnet konflikt gør det muligt at anvende § 17 i Forsvarsloven, uden held. Ved en langvarig forespørgselsdebat i 2009 blev der efterlyst et helt klart svar, hvorpå debatten brat sluttede.

## Det efterlader befolkningen i den underlige situation, at vi ikke ved hvilken lovgivning, der aktuelt er gældende.

Disse ikke-svar nævner, at der ikke findes en klar og entydig definition af begreberne "krig" og "ekstraordinære forhold", og at man i vore dage blot taler om en "væbnet konflikt". Og slutter med at gemme et eventuelt svar om "den konkrete situation" væk til et lukket møde i et udvalg. Det efterlader befolkningen i den underlige situation, at vi ikke ved hvilken lovgivning, der aktuelt er gældende.

### INDFØDSRETEN FIK AFSLUTTET KRIGEN

Et særligt tilfælde er de civile irakere, der i 2003 søgte dansk indfødsret, og blev ramt af en indtil da både ukendt og ubrugt paragraf fra 1950, om at "såfremt riget er i krig, kan en borger i en fjendtlig stat ikke erhverve indfødsret". Paragraffens pludselige konsekvenser udløste hektisk aktivitet, og et hurtigtarbejdende udvalg måtte afklare juraen i en fart. Udvalgets "Notat om betydningen af situationen i Irak for erhvervelse af dansk indfødsret" var færdigt allerede den 24. marts 2003, og indeholder en af de overraskende få officielle overvejelser over hvornår Danmark er i krig, og hvad dette betyder. Notatet findes da heller ikke længere på ministeriets hjemmesider, men kun hos FRED.dk.

Det var også underligt sjustet udelukkende gennem et spørgsmål om denne sag til Integrationsministeren, at den formelle krig med Irak viste sig at være afsluttet dagen før besvarelsen: Integrationsministeriet har løbende haft kontakt med Udenrigsministeriet med henblik på at kunne underrette statsamterne m.v., så snart Danmark ikke længere



Forsvarets Auditørkorps er begyndt at skrive offentlige redegørelser. Her viser det sig, at Danmark også er »i krig« i Afghanistan, for her er der faldet domme mod danske soldater efter krigstidsbestemmelserne i sager om ulydighed, udeblivelse og anden grov pligtforsømmelse.

📷 Ivanna Rahm

kan anses at være i krig med Irak. Udenrigsministeriet har den 22. maj 2003 meddelt, at Danmark ikke længere kan anses at befinde sig i en væbnet konflikt med Irak.

Anledningen til svaret er sandsynligvis, at FN's Sikkerhedsråd denne dato formelt accepterede omvæltningen af Saddam Husseins regime i Irak. Kamphandlinger med dansk deltagelse fortsatte dog indtil 2007, og i denne periode hvor både krig og væbnet konflikt formelt var erklæret afsluttet, blev soldater fortsat dømt i Danmark efter krigstidsbestemmelserne - men irakere fik nu behandlet deres sager om dansk indfødsret. Her var åbenlyst en meget uholdbar forskel på fortolkningerne, hvilket blev løst ved at paragraffen om krig blev slettet fra Indfødsretsloven et år senere. Dette var ikke en lempelse, for samtidig blev andre betingelserne skærpet - men det løste det umiddelbare problem.

### UVISHED OM KRIGSTILSTAND GIVER STATEN FRIT SPIL

Danmark var i krig i 2003, og lige siden har krigstidsbestemmelserne været i brug ved danske domstole. Alligevel har det ikke siden været muligt at få et klart svar fra de skiftende regeringer, på om landet er i krig, så paragrafferne må bruges.

Selv om vore regeringer altså lægger effektivt røgslør ud, er det muligt at grave sig frem til nogle indicier gennem andre kilder. Rækken af domme efter krigstidsbestemmelserne dukker op, fordi den militære anklagemyndighed Forsvarets Auditørkorps er begyndt at skrive offentlige redegørelser. Her viser det sig, at Danmark også er "i krig" i Afghanistan, for her er der faldet domme mod danske soldater efter krigstidsbestemmelserne i sager om ulydighed, udeblivelse og anden grov pligtforsømmelse.

De særlige domme i danske retssale gennem det sidste tiår mod ulydige soldater, lækkende journalister og i sager om statsborgerskab dokumenterer, at Danmark juridisk set har befundet sig i "krig eller andre ekstraordinære forhold" siden maj 2003 og frem til 2012, og sandsynligvis fortsat er det.

Grundlovens mulighed for undtagelser kunne være meget interessante for eksempel i den situation, der opstod i tiden efter det store terrorangreb mod USA i 2001. Her krævede USAs regering et omfattende samarbejde på en lang række områder med alle

"venligtsindede nationer" som et bevis på, at de var på den "rigtige side". Danmark spillede med, strammede sin lovgivning og indførte overvågning på et niveau, der tidligere ville have været umuligt.

Danske politikere har en forhistorie med at finde kreative kunstgreb, når storpolitikken kræver det - mest kendt er daværende stats- og udenrigsminister H.C. Hansens brev fra 1957, der hemmeligt gav USA lov til at opstille atomvåben på Grønland. Senere ministre sad med denne viden, og valgte at fejlinformere befolkningen, indtil dygtige journalister fremtvang offentliggørelsen i 1995.

## En mulighed er altså, at danske regeringer i en årrække hemmeligt har erklæret landet for at være i en sådan krisetilstand, at Grundlovens paragraf 17 kunne tilsidesættes på helt lovlig vis.

En mulighed er altså, at danske regeringer i en årrække hemmeligt har erklæret landet for at være i en sådan krisetilstand, at Grundlovens paragraf 17 kunne tilsidesættes på helt lovlig vis. Det kan forklare hvorfor borgerlige regeringer i ti år undveg at besvare det ret simple spørgsmål, om Danmark var i krig. Og hvorfor socialdemokratisk ledede regeringer nu lige så omhyggeligt snakker udenom, ved blot at henvise til samme mangelfulde svar, som deres borgerlige forgængere har givet.

I 2006 kom EU de politiske ledere en smule til hjælp med et direktiv, der krævede en omfattende registrering af hvad borgerne foretager sig på nettet. Også dette blev indført i Danmark, og selv om EU Domstolen i 2014 erklærede direktivet for "ugyldigt" er det ikke givet, at dette permanent vil stoppe tilsvarende nationale lovgivning i Danmark. Den

sædvanlige undskyldning er, at den tvangsmæssige opsamling af information først bliver til overvågning, når der kikkedes i den.

### ER DANMARK FORTSAT I KRIG?

Usikkerheden er fortsat stor. Senest blev de danske F16-fly afgang mod Irak forsinket, da Venstre og de andre borgerlige partier overraskende afkrævede regeringen svar på, om Danmark var i krig. Dette spørgsmål har tidligere udelukkende været Enhedslistens og SF's område, men svarene fra ministrene var så tomme som altid.

Gennem alle de væbnede konflikter siden 2003 er også de civile krigstidsbestemmelser fortsat aktiverede. Dette er yderligere formaliseret efter Forsvarsministeriets overtagelse af ansvaret for dansk internetsikkerhed med meget mere. Den tidligere civile overvågning af internettet er blevet anbragt i et militært Center for Cybersikkerhed under Forsvarets Efterretningstjeneste. Centret skal blandt andet deltage i beskyttelsen af samfundets kritiske informations- og kommunikationsinfrastruktur.

Forsvarets Efterretningstjeneste bor fortsat formelt på Kastellet i København, selv om hovedparten af funktionerne nu ligger på Amager. Meget passende er Kastellet netop ikke anlagt som et forsvarsværk mod indtrængende nabolande, men mere bygget som vore kongers sidste værn mod undersåtterne. Og helt i samme tradition jager Forsvarets Efterretningstjeneste både udenlands fjender, men holder også styr på indenlandske trusler.

Forsvaret Efterretningstjeneste fik i 2005 åbnet en ladeport til hjemlig overvågning, da reglerne blev ændret til, at FE ved overvågning "rettet mod forhold i udlandet kan medtage oplysninger om danske statsborgere samt personer, der opholder sig i Danmark, og videregive dem til Politiets Efterretningstjeneste." Året efter blev også PET-loven yderligere udvandet så alle former for kommunikation, som en terrorismistænkt kan antages at ville benytte, nu kan aflyttes uden yderligere retskendelser. Tilladelsen bliver som sædvanligt også brugt i sager, der intet har at gøre med terror.

Den nye lovgivning om Forsvarets Efterretningstjeneste blander politiets civile efterforskning og den militære spiontjeneste grundigt sammen. Der giver Forsvarets Efter-

FORTSÆTTES PÅ NÆSTE SIDE ➔



Dansk F16-fly i Kuwait, hvorfra det skal deltage i bombetogt over Irak.

Foto: Forsvarskommando/Scanpix

retningstjeneste endnu flere muligheder for indgreb i borgernes retssikkerhed, da FE ikke er underlagt hverken forvaltningsloven, offentlighedsloven, persondataloven eller retsplejeloven.

### EN BASTANT AFVISNING AF RETSLØS OVERVÅGNING

Skiftende danske regeringer har bevidst undgået at svare konkret på spørgsmål om krigstidsbestemmelsernes konkrete brug. Undtagelsen var et notat fra Forsvarsministeriet april 2009, der nærmer sig en bastant afvisning af påstanden.

## Danske politikere har en forhistorie med at finde kreative kunstgreb, når storpolitikken kræver det.

Først forklares, at det "det følger af bestemmelsens ordlyd og sagens natur, at bestemmelsen i Forsvarslovens § 17 kun meget sjældent vil finde anvendelse, og at dens anvendelsesområde generelt kun kan antages at dække forhold, hvor statens handlefrihed og sikkerhed er truet. Bekymringen for, om der med hjemmel i Forsvarslovens § 17 foretages aflytning af kritiske journalister, forsvarsadvokater og Folketinget, er således helt ubegrundet."

Notatet fortsætter: "Det er Forsvarsministeriets opfattelse, at dansk deltagelse i den ikke-internationale væbnede konflikt i Afghanistan aktuelt ikke er at betragte, som at Danmark er i 'krig', jf. Forsvarslovens § 17. I relation til Forsvarslovens § 17 er det er imidlertid ikke sådan, at § 17 vil blive anvendt alene på grund af dansk deltagelse i en ikke-international væbnet konflikt i et andet land."

Forsvarsministeriet afviser kun bastant at Danmark er "i krig". Notatet skriver snævert

om dansk deltagelse i Afghanistan-konflikten, forholder sig ikke til andre mulige konflikter, og forbigår her paragraffens sidste del om "eller andre ekstraordinære forhold". Forsvarsministeriets notat slutter meget åbent med at bestemmelsen finder anvendelse, "hvor Danmarks handlefrihed og sikkerhed er truet".

Netop dette var omdrejningspunktet i et forslag i 2008 fra tidligere PET-chef Ole Stig Andersen. Han ønsker større åbenhed om en eksisterende overvågning gennem krigstidsbestemmelserne, og det var netop dette forslag, som fremprovokerede ovenstående usædvanligt grundige forsøg fra Forsvarsministeriet på et svar. Ole Stig Andersen gjorde opmærksom på, at Forsvarets Efterforskningsstjeneste "gennem Forsvarsloven kan få juridisk mandat til også at overvåge danskere. Vi er jo i krig mod terror, det har statsministeren selv sagt."

Den teori afviste daværende forsvarsminister Søren Gade i 2009, men Ole Stig Andersen tror i februar 2014 fortsat ikke på bortforklaringerne, og mener selv at den mulige overvågning efter Forsvarsloven alligevel er i brug. Han er stadig ikke er tryk ved lukketheden om dette, og gentog derfor sin undren: "Hvis krigen mod terror ikke er en krig i § 17s forstand, må den være omfattet af ordene 'andre ekstraordinære forhold'. Min konklusion bliver på denne baggrund, at vi gør det samme i Danmark, som man erkender at gøre i Sverige. Og denne virksomhed kan vel også forsvares, når det sker i kampen mod terror."

Det er mange år siden Ole Stig Andersen var PET-chef, og det bruger han selv som argument for sin viden om, hvor meget der var muligt for tredive år siden - de teknologiske muligheder har udviklet sig voldsomt siden. Og der er desværre muligt han også har ret i et synspunkt om, at denne omfattende overvågning af mange vil blive set som acceptabel, hvis den bliver forklaret med terrorfrygt, som det er sket i Sverige.

### KRONISK KRIG

Danmark befinder sig i permanent juridisk undtagelsestilstand, og det kunne se ud som om forsvarsministrene febrilsk har grebet ud efter enhver mulig konflikt, der ville sikre

at truslerne mod riget ikke stoppede - for at undgå besværlige afbrydelser, der kunne skabe et juridisk tomrum.

Krigstidsbestemmelser fra danske love har været i brug ude i den danske virkelighed lige siden 2003, men dem i Forsvarsloven bliver i givet fald kun brugt på ekstraordinær og helt overordnet vis - ikke til aflytning af udvalgte enkeltpersoner, men til masseovervågning af al registrerbar kommunikation. Den retslige undtagelsestilstand kunne give juridisk frirum til det omfattende samarbejde med udenlandske efterretningstjenester som amerikanske NSA, hvor USA's krav til Danmark ikke kan rummes inden for normal lovgivning. Og i sammenhæng med dette, til at lovliggøre opsamling af oplysninger gennem statstrojaneren NemID.

## I 2006 kom EU de politiske ledere en smule til hjælp med et direktiv, der krævede en omfattende registrering af hvad borgerne foretager sig på nettet.

Dette efterlader det fortsat så gode spørgsmål, om hvad disse aflytninger så bliver anvendt til. Også for NSA hører vi meget om overvågningerne, men stort set intet om den praktiske brug. I den danske PET-Kommissionens beretning er der mange eksempler på, at de aflyttede oplysninger er blevet omskrevet på passende vis, og så placeret hos villige journalister. Det er givet, at den form for politisk styret propaganda og lignende desinformation fortsat er i brug - meget diskret.

Den en i så fald omfattende hemmeligholdelse af metoden giver kun mening hvis brugen, som Forsvarsministeriet selv angiver det, omhyggeligt skjules for borgerne. Den

bevidste usikkerhed om vort lands mulige krigstilstand og konsekvenserne heraf er derfor nødvendig for systemet, for hvis Forsvarslovens meget vidtgående muligheder bliver anvendt og kendt offentligt, så ryger hele mummespillet.

De politiske løgne, der dækkede over atomvåbnene på Grønland er een ting, men mon ikke brede dele af den danske befolkning vil blive voldsomt mere ophidsede over at være blevet ført bag lyset i en sag om tæt overvågning af os alle. Bedraget er i givet fald udført af de øverste lag i statsadministrationen, med støtte fra stort set hele det politiske spektrums ledere, mens de menige partisoldater intet har vidst. De ansvarlige vil derfor kæmpe hårdt for at en sådan viden ikke slipper løs. Låget på denne skandale vil derfor nok blive holdt stramt lukket i mange år endnu - med mindre en modig whistleblower dukker op. Som det af og til beskrives med en ufrivillig stavefejl: Danmark er en reststat!

Den 24. juni 2014 slog forsvarsminister Nicolai Wammen huller i denne analyse med en erklæring om, at Forsvarslovens mulighed slet ikke er i brug: "Bestemmelsen er ikke i anvendelse - heller ikke til at foretage telefonaflytninger eller andre indgreb i meddelelshemmeligheden. Jeg giver helt undtagelsesvist denne oplysning i lyset af den seneste tids debat og for at undgå helt unødvendige myter."

Der har tidligere været lignende umiddelbart skræmmende afvisninger, men om en forsvarsminister her undtagelsesvist taler sandt og uden skjulte forbehold, må fremtiden vise. Når det drejer sig om forholdet til fremmede magter, har ministrene altid ment sig berettigede til at fodre Folketing og befolkning med usandheder.

En mistroisk tolkning kunne være, at hvis erklæringens ordlyd virkelig er korrekt, kan pointen være, at afvisningen kun er gældende fra nu af. Måske er maskepien med Forsvarslovens undtagelser ikke så nødvendig længere, efter at Forsvarets Efterretningstjeneste sidste år fik fulde rettigheder til det samarbejde med NSA, som indtil da havde krævet Forsvarslovens undtagelse. Men usikkerheden om Danmark er i krig eller ej, er fortsat uafklaret.



# Arbejderen DIN HVERDAG

DAGLIGE NYHEDER FOR DIG OG RESTEN AF  
DANMARKS OVER 2 MILLIONER ARBEJDERE

**SÆRTILBUD:**  
FÅ ARBEJDEREN DE FØRSTE  
**3 MÅNEDER FOR**  
**KUN 500 KR**